

sí li'n *tusta* a la porta: / —Escriveta, baixa a obrir / ---»; però a la recollida a Arles (B₁) en lloc d'això hi ha «--- / en va *tustà* la porta: / *Tus-tus*, qui és aci?», ço que és una excellent i il·lustració de l'etimologia indicada, i fins indica consciència popular i antiga de la relació filial entre l'onomatopeia *tus-tus* i el verb que en deriva.

Com que el mot no s'ha usat mai gaire fora dels Comtats i la meitat Nord del Princ. (ni a Barcelona no és corrent), no és estrany que no fos recollit pels lexicògrafs fins al Lab. de 1888 («t.: pegar»). L'acc. més estesa és 'picar a la porta': «Es ben mort --- I aquesta criatura? *Tustem* a cà seua --- Aquêt noi està enrampat de la fred. *Tustem* a cà la Maria ---», Massó Torrents (*Croquis P.*, 85); mentre que la de 'pegar' és estrictament del Gironès, Emp. i ross. La tenim en unes notícies de la guerra napoleònica escrites a Sant Jordi Desvallès (entre Girona i Bàscara), l'any 1811: «los *tustaban* la esquena a cops de sabres ---» (*BABL* vi, 495). Tanmateix per a 'pegar' també el trobem algun cop en vells barcelonins: «Correu, serenos; apa, municipals!, la gent s'apilota y s'arremolina; només se sent *tustar* --- Surt en Sampera ab la seva banda ---», EmVilanova (*O. C.* II, 46).

Sovint usat en aquest sentit pel ross. Saisset: «pel qu'és del pastor trapí qu'és cosa justa / de netejar lo món d'un tiran com aquey / que de nosaltros se creu rey; / i ja fa obra bona aquey que sus d'ell *tusta*---. / Aixís parlà la guilla, i cad'un, d'aplaudir / ---», Saisset (*Passa-Tems*, p. 7, C = *Catal. d. R.*, 234); «Vós, l'home, fiquen-me la pau: / passeu vostre camí si 's plau ~, / qu'altrament: tinc un pal! i qu'és gros, i que *tusta*!», «Així, dins del combat, prop de les Piràmides, / Napoleon Primer va fer, pels seus soldats. / Mes al moment que diu: —*Tusteu* dur, feu-ne trosos!— / quatre o cinc oficials --- / tots ensems li cauven dessús / ---» id. (*Catal. d. R.*, 232.8f., 199.10; i encara: 240.9f.).

Fora del cat., a penes es pot dir que el mot ha existit: en francès només se'n cita un ex. d'un doc. privat de 1338: «celui bachelier *tusta* ou hurta à porte» (God. VIII, 110a), segurament en francès regional, com ho indica també la precaució d'acompanyar-lo amb el mot fr. comú *hurter* (avui *heurter*), indicatiu que el redactor sabia que el mot no seria generalment comprès; avui s'usa en francès local de Suïssa, *se tuter* «heurter de la tête béliers et chèvres» (amb la reducció fonètica normal de *ust* a *ut*).

En canvi en llengua d'oc *tustar* és tan viu o més que en català: el *Tresor dou Felibrige* defineix *tustà* «intr. et tr. frapper, heurter à une porte» amb el normal emmudiment de la -s- en el Llemosí, *tutà*, i una variant més anòmala *toustà* a Montpel·lier, bona comprovació de la gènesi onomatopeica; de tota manera hi torna a haver ü més al SO. en llgd., on jo mateix he oït *tüstà* «pegar al cul d'un infant» en el parlar de Vingrau ja a la frontera catalana (1960); i el TdF cita del poeta tolosà Goudouli (c. 1610): «ause lou menuisié que *tusto*, / per me faire un jipou de fusto»; amb molts derivats i cpts.: *tust*, *tustadis*, *tustaire*, *tusta-*

ment, *tustassado*, *tustejà*, *tuste-bouis* etc. Ja en textos del S. XIV o un poc abans: «Quan las ostz furon ajustadas, / viratz donar cops e *tustadas*», *Leys d'Amors*; «tantost com hom *tustarà*, él responda», *Regla de St. Benet*, i algun altre (Rayn. v, 442b-443a).

DERIV.: *Tust* (Ruyra, O. C., 969a). *Tusta* (*DAG*; Ruyra). *Tustament*. *Tustarrada* (Ripoll, *AlcM*); en el Montseny ho sento amb assimilació de les vocals, figuradament aplicat a un dispar d'escopeta: «si s'axeca una llebre, li clavo *tustuiçada*» (Riells, 1964); així també *tustorrar*. Però *tostorro*, *tu-*, ve de *TESTA* (veg.).

De *tustarrada* ha de ser alteració el mall. *torroscada*, on hi ha d'haver hagut encreuament amb una *toscarra* 'cop clavat llançant un bocí de toska': «aquella mort --- va esser un cop terribilíssim per D. Rufí --- se'n va dur una *torroscada* feresta», AMAlcover (*BDLC* VII, 21), després dissimilat en *terroscada* (*AlcM*), *tarroscada* 'cop, tropell' (*BDLC* IX, 228). *Atustar* maestr. per encreuament amb *tussar* (= *tossar*): *atustar*: abornar, embestir, resoldre's, acometre»; ex.: «Després de molt pensar-ho, *atusta* a passar lo riu» (Maestr.); «Che, vas molt *atustat* 'molt apressurat'» (Alt Maestrat). GaGirona, *Vocab.*, s. v., l'usa sovint en el seu poema *Seidia*, 74 (veg. *esbarrada*), 104 (veg. *muñar*), «acometre» (278).

¹ Comprova l'autoctonisme en l'Alt Aragó la forta evolució semàntica que presenta a Echo: MzCoarasa l'usa sovint en els seus versos, amb el sentit de 'saber, ll. *scire*' (Jaca, *Cuadernos de Versos*, 60, 11.40, 11.48; 61, 18a): o sigui el mateix canvi de sentit des del ll. cl. *sapere* al romànic *SAPÈRE*. Ell mateix m'escrivia: «*tastar* una cosa: por una parte 'probarla', por otra 'comprobarla': así que puede equivaler a 'catar' pero también a 'experimentar': *tú te tastarás las consecuencias*» (1966).—² El bascf. *dastatu* ja apareix amb *d-* en Leizarraga, S. XVI, la més antiga font extensa de la llengua escrita, *téstatu* es va conservar en roncales, i la forma *txestatu*, *txestatu*, molt estesa en conservadors parlars d'Alta Navarra, és normal evolució afectiva de *tastatu*; vegeu Mitxelena, *FonHiVca.*, 187; *Pasado l. vca.*, 111; Schuchardt, *BbZRPb.* VI, 30.—³ M'anticipo a rebutjar-ne una que encara no s'ha suggerit, però que algú podria trobar especiosa: relacionar amb l'irl. ant. *táis* «massam farinaceam», irl. mj. *taes* «pista», ky. *toes* «dough», bret. mj. *toas* = al. *teig*, atès que els celtòlegs hi veuen una antiga terminació -sto-, i el sentit recorda vagament el del cat. *tastets*. Però ja es veu que aquesta aproximació semàntica és vaga, i a base d'una evolució secundària; i fonèticament impossible perquè aquests mots cèltics, segons la fonètica comparada dels dialectes cèltics, i segons llur filiació indoeuropea (Pok., *IEW*, 1054.7; Holder, s. v.), suposen una base *taisto-* o *taisto-* amb un diftong incompatible amb la A romànica.

Tàstara, *tastarana*, V. *tascó* *Tastard*, V. *testard* (*testa*) *Tastarella*, *tastarines*, -rinois, V. *tastar* *Tastarral* 'fogaina, arrencada d'una foguera', V. *testarral* (*TESTA*) *Tastarrut*, V. *testa* *Tastavins*, *tastera*, *tas-*